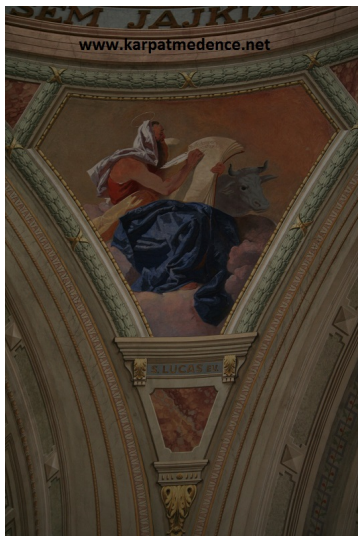

Október 18. Lukács evangélista

Lukács evangélista, Pál apostol útítársa. Megtérése előtt művelt pogány orvos volt. Régi jámbor hagyomány szerint ő lett volna az egyik emmausi tanítvány. Legendáját folklór mozzanatok nélkül az Érdy-kódexben olvassuk.

Lukács táblaképét ott látjuk Szepeshely (Zipser Kapitel, Spišska Kapitula) Szent Mihály-oltárán (1470) a többi evangélista társaságában. Talán Máriát rajzolja Muzsna (Meschen, Mojna) egyik táblaképén (1521). Oltármestersége volt a győri és nagyváradi székesegyházban (1486), Sopron középkori ispotálytemplomában.

Gótikus faszobra a többi evangelista társaságában az eperjesi Szent Miklós-templom Mária-oltárán (1490), szimbóluma Medgyes (Mediasch, Mediaș) főoltárán (1420), önállóan a kassai székesegyház Szent Fülöp-oltárán (1510).

Lukács evangélista tisztelete hazánkban mindig virágzott, de nyilván naptári helye: Gál, Vendel, Orsolya, Dömötör, Simon-Júdás jelesebb ünnepének közelsége miatt igazában mégsem tudott kibontakozni. Középkori patrociniuma nem ismeretes előttünk. A barokk időkben is ritka, és elsősorban nyilván az építető kegyúr keresztnéve miatt esett rá a választás.

Helynevek: Szentlukács (1332, Sáros, elenyészett), Szentluka (1345, Somogy, elenyészett), ma Szentlukapuszta.

Lukács az orvosok és kórházak, fürdők jeles védőszentje. Hazánkban az ő nevét viseli a budai Lukács-fürdő és kórház, amelyet az irgalmasrend alapított. Szobra is ott látható az épület homlokzatán.

Mária életét, Jézus gyermekkorát evangéliumában Lukács mondja el legrészletesebben. Talán ebből támadt az a jámbor hagyomány, hogy Lukács festő is volt és a Szűzanya képét megörökítette. Számtalan ősi, ókori, koraközépkori Mária-képről állítja a legenda, hogy Lukács alkotása. Itt csak a római S. Maria Maggiore és a czenstochowai Szűzanya képére utalunk, amelyek számtalan másolatban, átköltésben ismeretesek hazánkban is. A hagyományból érthető, hogy régebben a festők is patrónusként tisztelték. Leghíresebb céhük a máig virágzó római Accademia di S. Luca. Hazánkban is a nagyszebeni festők és asztalosok, továbbá a brassai festők, képfaragók, üvegesek, asztalosok középkori közös céhének Lukács volt a védőszentje.

Lukács evangéliumát az ökör jelképezi, mert előadását Zakariás áldozatával kezdi. Ezért lett a szegedi mészárosok céhének barokk védőszentje.

A Lukács keresztnévet különösen örményeink és bunyevácaink kedvelik. Családneveink: Lukács, Lukách, Lukáts, Luka, Lukácsa, Lukos.

Forrás: [Bálint Sándor ÜNNEPI KALENDÁRIUM II. Szent István Társulat, Budapest, 1977. 383-384.](#)